

A. Et grønt perspektiv på europæisk ungdomspolitik

Den grønne bevægelse er en ung bevægelse - en bevægelse, som i høj grad opstod blandt unge, som var utilfredse med den måde, verden hidtil var blevet regeret på, og som forsøgte at foreslå en anden model for vores forhold til kloden og blandt os mennesker. De Grønne har altid været engageret i de kommende generationers vilkår. Vi viser denne filosofi ved både at gennemføre en sammenhængende grøn ungdomspolitik internt i vores partier og ved at arbejde for en sådan politik eksternt.

Unge bliver ofte opfattet som et problem for samfundet, og ungdomspolitikken bliver udformet som en løsning på dette problem. De Europæiske Grønne er stærkt uenige i denne forståelse af ungdomspolitikken. Unge mennesker bør ikke opfattes som en gruppe, der skaber konflikter, men som en gruppe, som yder et vigtigt bidrag til samfundets udvikling, hvis dens særlige behov tilgodeses.

Ungdomspolitikken skal derfor skabe en fælles ramme med det mål at arbejde for lige rettigheder og lige adgang til disse rettigheder for unge som ligeværdige medlemmer af samfundet på lige fod med alle andre aldersgrupper. Vi mener desuden, at ungdomspolitikken skal udformes ud fra et solidarisk perspektiv blandt generationerne ved at tage højde for unges særlige behov på en måde, som komplementerer andre aldersgruppers behov.

Hvis ungdomspolitikken skal være effektiv, skal den komme fra de unge selv. Det er vigtigt, at man lytter til de unge, når ungdomspolitikken bliver udformet eller revideret. Vi går derfor ind for at inddrage de unge i udviklingen af ungdomspolitikken. Det generelle mål for en grøn ungdomspolitik er at forbedre bolig-, uddannelses- og arbejdsvilkårene for unge og forbedre deres muligheder for at deltage i samfundslivet. Ud fra denne synsvinkel vil vi fokusere på syv aspekter, som bør stå centralt i enhver overordnet ungdomspolitik: uddannelse, arbejde, adgang til sundhedsydelser, bolig, medborgerskab og repræsentativitet, mobilitet og fritid.

1. Uddannelse

Uddannelse bør være statsstøttet på alle niveauer og universel - tilgængelig for alle mennesker uanset køn, religiøs overbevisning, race, etnicitet, handicap eller alder. Uddannelsens rolle bør være at fremme den enkeltes selvrealisering og udvikle hans eller hendes fulde potentiale. Allerede i grundskoleuddannelsen bør læreplanerne omfatte medborgerskab, politik og miljø med henblik på at forberede unge til fuld deltagelse i samfundslivet allerede fra en tidlig alder. Vi kræver desuden, at uddannelsen skal være konfessionsløs.

Læreplanerne bør desuden omfatte seksualoplysning med fokus på seksuelle og reproduktive rettigheder og respekt for seksuelle mindretal med henblik på at bekæmpe homofobisk praksis fra en tidlig alder.

Indlæring af fremmedsprog bør fremmes allerede i grundskoleuddannelsen. Vi understreger betydningen af tværeuropæisk uddannelse. Alle studerende bør have mulighed for og bør opmuntres til at rejse i Europa og studere i forskellige lande. Der bør stilles flere stipendiemidler til rådighed til tværeuropæisk uddannelse.

Vi er særligt optaget af kvaliteten af den uddannelse, der tilbydes i offentlige skoler. Der bør fokuseres på at udvikle et højt kvalificeret uddannelsessystem, som forbereder eleverne på deres arbejdsliv og på at deltage i samfundslivet. Dette kan ikke opnås uden statslige investeringer i uddannelse, navnlig i ordentlig aflønning og samfundsmæssig anerkendelse af lærerne og i moderne skolefaciliteter, f.eks. computerrum, digitale biblioteker osv. Adgang til kultur og åben viden gennem ny teknologi bør være en ret, som er til rådighed i skoler og på universiteter. Den bedste måde at praktisere det på er universel fri adgang til internettet.

Vi er desuden bekymrede over det stigende antal elever, som forlader skolen før tid, særligt blandt marginaliserede grupper, som f.eks. indvandrerunge. I denne forbindelse kræver vi et uddannelsessystem, som åbner flere muligheder for at vende tilbage til skolen, så det er nemt at engagere sig i uddannelsen igen.

Uddannelse begynder allerede i førskoleperioden, nemlig i børnehaven, og staten bør derfor tilbyde gratis førskoleundervisning i alle europæiske lande. Dermed ville staten sikre, at en større andel af børnene deltager i førskoleuddannelse, og give dem lige muligheder uanset deres forældres økonomiske vilkår, samt give unge par mulighed for at stifte familie, når de ønsker det, og ikke først når de har råd til det.

Vi kræver gratis videregående uddannelse uden undervisningsgebyrer. De videregående uddannelser skal udformes, så de studerende får fleksibilitet til at kombinere studierne med arbejde og/eller deltagelse i samfundslivet. Videregående uddannelse skal gøres tilgængelig for alle ved at sikre rentefrie lån til studerende, sørge for billig og sund mad i kantinerne og sørge for tilgængelige boliger til studerende, som ikke kommer fra universitetsbyerne.

Desuden bør der være adgang til billige universitetsboliger for alle unge studerende og unge lærere, som er tilknyttet universitetet. Disse boliger bør give de studerende anstændige boligforhold med alle nødvendige faciliteter. Fuldt udstyrede køkkener, vaskefaciliteter og fællesrum bør altid være en del af universitetsboligerne, så de studerende er sikret et minimum af komfort. Det siger sig selv, at der bør være fri adgang til internettet i alle studenteboliger. Hvis der var adgang til universitetsboliger i større omfang, ville de studerende have mere tid til deres studier, fordi de ikke ville være nødt til at tage dårligt betalte job for at kunne betale huslejen. Desuden bør universiteter og højere læreanstalter være forpligtet til at tilbyde børnepasningsfaciliteter for såvel unge forældre som for lærere, så unge familier kan fortsætte deres studier, mens deres børn bliver passet.

Uddannelse bør ses i det bredere perspektiv af livslang og livsbred læring og må aldrig reduceres til rent akademisk læring. På det videregående niveau kan universitetsstudiernes betydning for den samfundsmæssige udvikling ikke skjule den centrale rolle, som erhvervsuddannelserne spiller i vores uddannelsessystem og vores økonomier ved at uddanne fagfolk med en høj grad af ekspertise inden for specifikke videnområder, som er afgørende for vores samfunds funktion.

Endelig er uformel uddannelse, som f.eks. opnås gennem frivilligt arbejde i civilsamfundets organisationer, en integreret del af uddannelsen, som bør anerkendes såvel samfundsmæssigt som i læreplanerne. Uformel uddannelse giver en række supplerende kvalifikationer og værdier, som er af afgørende betydning for deltagelsen i samfundet, og som normalt ikke gives i den formelle uddannelse, f.eks. engagement, fællesskabsfølelse, tolerance, bæredygtighed og social kompetence.

Generelt bør uddannelse i sig selv ikke kun opfattes som et redskab til at komme ind på arbejdsmarkedet, men snarere som et element i intellektuel og personlig selvudfoldelse.

2. Beskæftigelse

Alle unge bør have muligheden for at vælge at træde ind på arbejdsmarkedet. Det er imidlertid ikke nok blot at sikre adgang til arbejdsmarkedet. Vilklårene for beskæftigelsen er afgørende for at sikre stabilitet og sikkerhed for unge. Derfor bør den nuværende tendens, hvor det er svært at få et job og let at miste det, vendes om, så det bliver let at få job og vanskeligere at afskedige folk. Derfor bør vi arbejde for en stærk lovgivning, som bekæmper usikre ansættelser på arbejdsmarkedet.

Vi kræver særlige tiltag for at mindske usikkerheden, som bør omfatte indførelse af en fornuftig mindsteløn i alle europæiske lande. Det skal være op til det enkelte land, hvordan mindstelønnen fastlægges – uanset om det er ved lov eller i form af kollektive aftaler mellem arbejdsmarkedets parter på forskellige niveauer. Dette kan fremmes ved at tilbyde skattemæssige incitament, så unge mennesker ikke ender med at sidde fast i underbetalte korttidskontrakter, som forhindrer dem i at udvikle deres livsprojekt og dermed skaber social og økonomisk usikkerhed.

Der bør desuden tilbydes gratis juridisk bistand og rådgivning for at hjælpe unge iværksættere samt lån på favorable vilkår.

Unge mennesker bør have adgang til praktik- og traineeophold med rimelig betaling, så de kan forsørge sig selv i traineeperioden. Praktikordninger må under ingen omstændigheder erstatte permanente stillinger, og der skal ydes ordentlig vejledning i overensstemmelse med opholdets uddannelsesmæssige mål. Ordningerne bør desuden anerkendes af arbejdsgiverne som egentlig erhvervs erfaring.

Vi vil gerne understrege, at den manglende ligeløn på arbejdsmarkedet også findes i de første job og på de laveste karrieretrin. Vi kræver derfor lige løn for lige arbejde, uanset jobbet art og niveau.

Vi mener, at det er vigtigt, at unge kan forene studier, erhvervsarbejde og frivilligt arbejde med deres privatliv og fritidsaktiviteter. Dette er en forudsætning for at inddrage de unge. Vi går derfor ind for en strammere tidsplanlægning med tilpassede arbejdstider navnlig for studerende.

3. Sundhed

Sundhedsydelse bør garanteres af staten, være gratis og med samme kvalitet i den lægelige behandling for alle. Unge mennesker bliver ofte marginaliseret i adgangen til lægebehandling på grund af de høje priser på sundhedsforsikringer og medicin. I denne forbindelse er der et kæmpe behov for skole- og universitetslæger, som de studerende kan opsøge gratis og til enhver tid (herunder skoleferier).

Bortset fra lægebehandling bør enhver uddannelsesinstitution have skolerådgivere, som er uddannet i børne- eller teenagepsykologi, og som kan rådgive om de studerendes særlige problemer, gående fra karriererådgivning til at drøfte personlige spørgsmål. For unge, som ikke er involveret i det formelle uddannelsessystem, bør sådanne medicinske og psykologiske tjenester tilbydes gennem særlige ungdomscentre.

Sport er en vigtig kilde til legemlig sundhed og fysisk velvære, og det er dokumenteret, at det også indvirker positivt på den mentale sundhed. Foruden disse personlige fordele har sundere borgere også positive virkninger på sundhedssystemet og på produktionssektoren, som begge fører til positive effekter på de offentlige budgetter. For at fremme en sund livsstil allerede fra en tidlig alder skal alle børn garanteres fysisk aktivitet i skolernes læreplaner. Dette bør ikke være begrænset til udøvelse af sport, men også fokusere på at fremme madkulturen og informere om sund kost.

Netop når det gælder ungdom og sundhed, er seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder efter vores mening yderst vigtige spørgsmål. Derfor er det vigtigt, at der er adgang til seksualoplysning og rådgivning i en tidlig alder, både før de unge bliver seksuelt aktive, og efter de er blevet det, for at undgå seksuelt overførte sygdomme og uønskede graviditeter. Der skal være let og gratis adgang til at blive testet for seksuelt overførte sygdomme, og alle skal have adgang til centre for familieplanlægning og rådgivning. Ud fra samme synspunkt bør prævention være tilgængelig for alle og gratis for unge under 18. Kvinder skal have ret til at bestemme over deres egen krop og deres eget liv. Som konklusion opfordrer vi indtrængende til at ophøre med at kriminalisere seksuelle forhold mellem ligeværdige mennesker og til at afskaffe dobbeltmoralen i nogle traditionelle opfattelser, som i stedet forsøger at skjule virkeligheden og dermed bidrager til at udbrede uønskede konsekvenser af det ved ikke at tale åbent om problemet.

4. Bolig

Bolig er et af de største problemer for den europæiske ungdom i dag, uanset deres samfundsøkonomiske vilkår. Lave lønninger skaber i kombination med stigende priser på basale produkter, koncentration af befolkningen i såkaldte globale byer og spekulation på boligmarkedet en skarp konkurrence om anstændige boliger. Desværre er de unge ofte en sårbar gruppe på dette område og har ringere muligheder for at sikre sig en anstændig bolig på grund af deres manglende økonomiske sikkerheder. Dette betyder for ofte, at unge bliver udelukket fra at få adgang til boliger.

Vi mener, at studerende og unge arbejdende voksne for at frigøre sig selv og bedre kunne træffe beslutninger om deres fremtidige muligheder bør have garanteret adgang til anstændige og billige boliger, med særlig vægt på unge enlige mødre, unge familier, indvandrere og minoriteter, som er truet af udstødelse. Mindstestandarder for plads, vand og elektricitet, køkken- og vaskefaciliteter, naturligt lys og frisk luft, varme- og lydisolering og fri internetadgang er grundlæggende elementer i at sikre værdige boligforhold.

I en kontekst, hvor kvadratmeterprisen på boliger er ekstremt høj - og i mange tilfælde stigende - og hvor spekulation forværrer problemet, kan situationen imidlertid kun vendes gennem offentlig indgriben. Massive investeringer i offentligt støttede boliger ville bidrage til at regulere markedsprisen i retning af lavere og mere overkommelige niveauer. Offentlige boliger bør navnlig være rettet mod unge, idet de som før nævnt er en af de grupper, der har vanskeligst ved at få en lejlighed for første gang. Derfor bør lejeboliger prioriteres frem for egentlige køb, da denne boligform bør opfattes som et solidt grundlag, hvorfra de unge kan begynde at udvikle deres livsprojekt. Når den unge har opnået tilstrækkeligt socialt fremskridt og beskæftigelsessikkerhed til at begynde at se sig om efter nye boligmuligheder på det private marked, kan den eksisterende offentlige bolig overtages af et andet ungt menneske, som forsøger at vinde fodfæste i samfundet. Denne forholdsvis hurtige overdragelse ville skabe en form for solidaritet i og mellem generationerne, som bidrager til at skabe social samhørighed.

Disse politikker kræver mange års investeringer. Alligevel vil offentlige boliger ikke kunne dække hele markedet for unge. Der må derfor gennemføres supplerende politikker for boliger til unge, f.eks. ved at fastsætte særlige rentesatser for lån eller realkredit til unge.

Desuden kan man vedtage tiltag, som er mindre tids- og ressourcekrævende. For det første bør nye boliger spredes jævnt over de forskellige byområder, så man undgår, at der dannes ghettoer eller marginaliserede områder. En anden foranstaltning kunne være at fremme aftaler om udveksling af faciliteter og arbejde, dvs. at tilbyde gradvis indvendig istandsættelse og renovering af gamle bygninger eller lejligheder i bytte for retten til at bo der. Denne midlertidige aftale er en win-win-situation for begge parter, idet den kan være en løsning, mens man leder efter en mere langsigtet løsning, og den

sikrer den indvendige vedligeholdelse af bygninger i byerne. Endelig kunne man efter samme princip om udveksling af arbejde og faciliteter fremme delejligheder mellem flere generationer med de fordele, som det kan give for alle involverede. På den ene side får ældre mennesker, som bor alene, en bofælle, som i samarbejde med de sociale tjenester løbende kan holde øje med, at der ikke sker ulykker eller indtræder større helbredsproblemer. På den anden side får unge mennesker deres eget uafhængige sted med en ansvarlig bofælle. Selv om dette system aldrig kan blive andet end en midlertidig ordning, kan det være en god måde at fremme forståelsen og samarbejdet mellem generationerne på. Som et sidste forslag, og som en sidste sikkerhedsforanstaltning, bør man fremme gratis offentlige herberger for hjemløse.

5. Borgerskab og repræsentativitet

Hvad angår unge menneskers deltagelse i det samfundsmæssige og politiske liv, er vi fast overbevist om, at de bør have såvel retten til som muligheden for at deltage i og påvirke beslutninger, som er med til at udforme samfundet. Unge skal inddrages i udvikling og gennemførelse af politikker, som berører dem, gennem effektive redskaber og gennem reel og direkte repræsentation.

Regering og politikere bør sikre en institutionel repræsentation af de unge. Ikke kun civilsamfundet, men også institutionerne bør arbejde for at fremme unges aktive medborgerskab, både som en ret og som en pligt.

Dette kræver, at man fremmer idéen om, at det demokratiske ansvar i samfundet ikke kun består i at afgive sin stemme ved valgene hvert fjerde eller femte år. I denne forbindelse er vi fast overbevist om, at en nedsættelse af valgretsalderen til 16 år ville bidrage til at øge unges engagement i politik på et tidligere niveau. Hvis unge skal engagere sig i samfundet og dets udvikling, er det imidlertid en forudsætning, at de unge føler sig som en del af det. Social inklusion er mere end blot accept, det kræver også, at man anerkender kollektivets særlige behov og anerkender bidraget til samfundet og dets fremtidige potentiale. Det drejer sig om at deltage i dag for at bygge fremtidens samfund.

Imidlertid er andelen af unge i besluttende organer - f.eks. på universiteter, i økonomiske og sociale udvalg osv. - stadig så lille, at det må betegnes som underrepræsentation. Derfor bør regering og politikere sikre dialogen med de unge - ikke kun civilsamfundet, men også institutionerne bør arbejde for at fremme unges aktive medborgerskab, både som en ret og som en pligt. Det vil sige en institutionel anerkendelse og et politisk samarbejde med virkelig beslutningstagende organer af unge, som skal blive politikernes primære partnere i forbindelse med udarbejdelse og gennemførelse af lovgivning, som berører de unge. Oprettelsen af ungdomsparlamerter og ungdomsråd er et udtryk for, at de aktive unge i organisationerne ønsker at organisere sig for at tale med én stemme, når det gælder om at stille krav, som er i alle unges interesse. På europæisk niveau er oprettelsen af Det Europæiske Ungdomsforum et vigtigt skridt. Generelt mangler der imidlertid stadig ressourcer, og indflydelsen på de politiske beslutninger er stadig meget begrænset.

Den institutionelle repræsentation af de unge glimrer generelt ved sit fravær, hvilket skyldes, at det er yderst vanskeligt at blive valgt ind. Dette bidrager naturligvis til tendensen til, at de unge og samfundet generelt engagerer sig stadig mindre i politik. Derfor bør derfor indføres en større proportionalitet i de valgte repræsentanters sammensætning med hensyn til såvel alder som køn. Hvis der er unge stemmer, som forsvare de unges synspunkter og interesser i de politiske beslutningsorganer, er det altid en garanti for, at der bliver taget hensyn til ungdommen. Derfor mener vi, at spørgsmålet om kvoter på partilisterne kan være et godt redskab til at nå dette mål.

Endelig er det vigtigt for at få et tilfredsstillende udbytte af disse øgede rettigheder, at uddannelse i medborgerskab fremmes fra en tidlig alder. Forståelse af borgernes

rettigheder og pligter, demokratiske principper, politiske systemer, ideologier og partier samt civilsamfundets rolle ville skabe fuldt bevidste borgere, som var klar over deres ansvar i et bredere perspektiv. Dette er en hjørnesteen, hvis den unge generation skal udvikle sit fulde potentiale som frie borgere, der bidrager til et bedre samfund.

6. Mobilitet

I en globaliseret verden, som bliver stadig tættere knyttet sammen, er kulturel udveksling afgørende, ikke kun for den personlige vækst, men også for en bedre indbyrdes forståelse og fælles udvikling. Denne situation har skabt en stadig strøm af mennesker, på den ene side en uafbalanceret strøm, som er skabt af de store uligheder i landenes udvikling - vandringer fra syd til nord - og på den anden side en mere afbalanceret strøm mellem udviklede lande, f.eks. inden for EU. Disse bevægelser af mennesker kan bidrage til at skabe større enhed i mangfoldighed, nedbryde stereotyper og overvinde den manglende forståelse, som er skabt af uvidenhed. Derfor er mobiliteten fundamental i denne forbindelse, ikke kun som en borgerrettighed, men også som en kilde til personlig udvikling og positiv samfundsudvikling. Retten til at bevæge sig frit uden administrative grænser, som forhindrer mennesker i at rejse hvorhen de vil, er en vigtig personlig frihedsrettighed. Det er derfor afgørende for de unge, at der sker en opdatering af visumordningerne med gratis, mindre strenge og hurtigere procedurer og med et visumfrit Europa som mål. Det er vigtigt at bemærke, at selv om retten til at bevæge sig frit bør være garanteret for alle, må dette ikke fremtvinges. F.eks. er viljen til at rejse ofte en forudsætning for at få et job. Hvis man er nødt til at rejse ofte, undergraver det de unges chancer for at blive aktive borgere på lokalt niveau.

På lokalt niveau er det vigtigt at investere i grøn mobilitet, som er både miljøvenlig og tilgængelig for unge. Der skal gennemføres ordentlige forhold for at fremme livslange bevægelsesvaner. Dette kan opnås ved at etablere f.eks. gode cykelstisystemer, så man kan komme effektivt frem i byen uden at blive udsat for risikoen fra biler og forurening. I tråd med dette bør den offentlige transport gå over til at anvende økologiske energikilder. Endelig bør unge - navnlig studerende - tilbydes subsidieret offentlig transport, og der skal sikres adgang for handicappede til alle transportmidler. Trafikplanlægningen bør prioritere den kollektive transport med særlige stier, trafiklys og signaler.

7. Fritid

De unges fritidsliv er truet fra forskellige sider. På den ene side er der den overvældende indflydelse fra forbrugersamfundet, som fremmes af den globaliserede vestlige kultur, og som fremmedgør mennesker med en kort, uvirkelig lykkefølelse knyttet til det at bruge penge. I reklamerne knyttes billedet af succes sammen med besiddelsen af visse varer, og dette skaber et falsk behov for at købe unødvendige produkter. Dette er farligt for såvel samfundsøkonomien som miljøet, for det fører ikke blot til et overforbrug, som ofte sætter enkeltpersoner eller familier i stor gæld, det belaster også miljøet ved at skabe et overforbrug af naturlige ressourcer.

Desuden går dette overforbrug hånd i hånd med de unges manglende købekraft generelt, som blev beskrevet ovenfor. Denne situation mindsker de unges muligheder for at frigøre sig yderligere, fordi en stor del af de begrænsede økonomiske ressourcer bliver brugt på sådanne ting i stedet for på de grundlæggende behov. I mange europæiske lande bliver hovedparten af de unge derfor ikke økonomisk uafhængige før på et meget sent tidspunkt i livet. Det har også stor indflydelse på familiernes økonomi, fordi konsekvenserne af denne situation ofte støttes af forældrene. I nogle tilfælde er det faktisk forældrene, der finansierer dette forbrug. I andre tilfælde dækker de det i form af øgede udgifter ved at have børnene boende hjemme, fordi de ikke har råd til at betale for deres egen bolig. Den klare følge af dette er forsinket frigørelse og mindre personlig uafhængighed.

Vi ønsker at fremme en alternativ fritid, fordi den skaber social samhørighed og er en kilde til uformel uddannelse. Et skift fra en individualistisk opfattelse af fritidsaktiviteter til en kollektivt orienteret fritidskultur kan bringe vigtige fremskridt i opbygningen af aktivt medborgerskab. Dette kræver imidlertid ikke mindst investeringer i offentlige faciliteter og øgede offentlige ressourcer med en klar strategi for samfinansiering i overensstemmelse med sociale målsætninger. Der er desuden behov for at omtænke tidsplanlægningen som beskrevet i afsnittet om beskæftigelse.

En anden dimension af fritiden er retten til at nyde sin egen krop som man selv vil, så længe det ikke skader eller generer andre. Seksualitet bør ikke længere være tabu og bør behandles åbent, navnlig hvor manglende formidling af ordentlig oplysning eller udbredelse af forkerte budskaber kan medføre risici for menneskers sundhed. Desuden bør denne tilgang være bred og omfatte alle former for seksualitet med det mål at fremme den sociale accept af homoseksualitet. Diskriminering og undertrykkelse af ikkeheteroseksuelle må ophøre, for det er dybt bekymrende, at der stadig findes homofobisk praksis i Europa i det 21. århundrede, og det faktum, at den i nogle tilfælde støttes af regeringskræfter i nogle lande, er særligt uacceptabel.

De områder, der er beskrevet ovenfor, er de centrale elementer i en ungdomspolitik med konkrete forslag, som berører unges situation og er afgørende for, at de kan udvikle deres livsprojekt i fremtiden. Ungdomspolitikken slutter imidlertid ikke her - dette er snarere begyndelsen. Med en egentlig ungdomsmainstreaming i det politiske arbejde, som fører til frigørelse og fuld inklusion i samfundet, tages der højde for ungdomsperspektivet i alle lovforslag på alle områder. Og De Grønne i Europa er ansvarlige for at sikre, at det sker. Klodens fremtid afhænger af det.